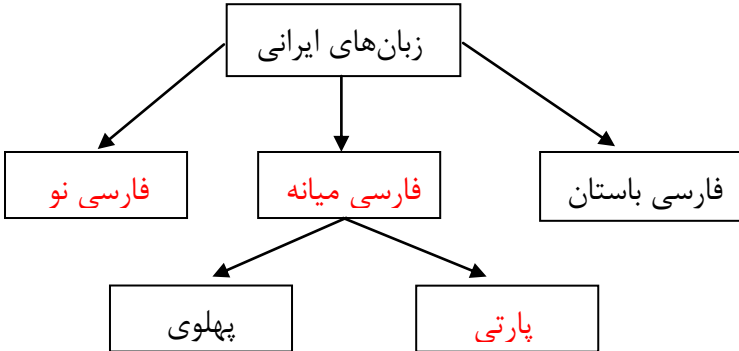

تاریخ آزمون: ۹۷/۱۰/۰۴ مدت امتحان: ۹۰ دقیقه 		باسمه تعالی مدیریت آموزش و پرورش ناحیه ۴ دبیرستان غیردولتی هدی (دوره دوم) آزمون نوبت اول سال تحصیلی ۹۷-۹۸ تعداد صفحات: ۵ تعداد سؤال: ۲۳		کلید امتحان درس: علوم و فنون ادبی (۱) پایه: دهم رشته: انسانی نام دبیر: خانم مقدّمی											
بارم	شرح سوالات				ردیف										
	تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی (۴ نمره)				الف										
۷۵٪	۱. نمودار زیر را کامل کنید. 														
۷۵٪	۲. درستی یا نادرستی عبارت‌های زیر را مشخص کنید. الف) قرن دوم و نیمه اول قرن سوم، مهم‌ترین دوره تمدن اسلامی ایران بوده است. نادرست ب) در زمان سامانیان، «بخارا» عمده‌ترین مرکز فرهنگی به شمار می‌آمد. درست پ) آثاری که به زبان پهلوی تألیف شده، بیشتر آثار دینی زردشتی است. درست														
۱	۳. در جدول زیر موارد (الف) را به موارد (ب) با توجه به روابط بین آنها وصل کنید. <table><tr><th>الف</th><th>ب</th></tr><tr><td>پدر شعر فارسی</td><td>درخت آسوریک</td></tr><tr><td>اثر منظوم باقی‌مانده از زبان پهلوی</td><td>دری</td></tr><tr><td>به اوج رساننده شعر حماسی</td><td>رودکی</td></tr><tr><td>زبان درباری دولت ساسانیان</td><td>فردوسی</td></tr></table>				الف	ب	پدر شعر فارسی	درخت آسوریک	اثر منظوم باقی‌مانده از زبان پهلوی	دری	به اوج رساننده شعر حماسی	رودکی	زبان درباری دولت ساسانیان	فردوسی	
الف	ب														
پدر شعر فارسی	درخت آسوریک														
اثر منظوم باقی‌مانده از زبان پهلوی	دری														
به اوج رساننده شعر حماسی	رودکی														
زبان درباری دولت ساسانیان	فردوسی														
۵٪	۴. چرا آثار ادبی منثور و منظوم به زبان پهلوی غالباً از بین رفتند؟ به سبب اهمیتی که سنت شفاهی در ایران														

	پیش از اسلام داشته است.	
۵٪	۵. رایج‌ترین انواع شعر فارسی در قرن چهارم و پنجم مدحی ، حماسی و غنائی بود.	
۵٪	۶. «شاهنامهٔ ابومنصوری» به وسیلهٔ چه کسانی نوشته شد و موضوع آن چیست؟ به دست عده‌ای از دانشوران خراسان (۲۵٪)، موضوع: تاریخ گذشته ایران (۲۵٪)	
	ب زیبایی شناسی (۶ نمره)	
۵٪	۷. درستی یا نادرستی عبارتهای زیر را مشخص کنید. الف) واج‌آرایی مصوّت‌ها از صامت‌ها محسوس‌تر است. نادرست ب) آنچه در «تکرار» اهمیت دارد جنبهٔ موسیقایی سخن است نه شکل نوشتاری واژگان. درست	
۵٪	۸. کدام واج‌ها در بیت زیر آرایهٔ «واج‌آرایی» را پدید آورده‌اند؟ سرو را بین بر سماع بلبلان صبح‌خیز همچو سرمستان به بستان، پای‌کوب و دست‌زن الف) س، ب، آ ب) ب، خ، ز پ) آ، س، م ت) ت، س، ی	
۵٪	۹. در بیت زیر چه عاملی بر موسیقی شعر افزوده است؟ تکرار پس هستی من ز هستی اوست تا هستم و هست، دارمش دوست	
۱	۱۰. در بیت‌های زیر آرایهٔ واژه‌آرایی (تکرار) را بیابید. الف) گوشه گرفتم ز خلق و فایده‌ای نیست گوشه چشم‌ت بلای گوشه ‌نشین است (۵٪ نمره) ب) ما را سری است با تو، که گر خلق روزگار دشمن شوند، و سر برود، هم بر آن سریم (۵٪ نمره)	
۵٪	۱۱. در کدام بیت واج‌آرایی محسوس‌تر است؟ الف) خوابِ نوشینِ بامدادِ رحیل بازدارد پیاده را ز سبیل ب) شب است و شاهد و شمع و شراب و شیرینی غنیمت است چنین شب که دوستان بینی	
۵٪	۱۲. نثر و شعری که سجع در آن به کار رود مسجع نامیده می‌شود.	

۵٪	۱۳. ارزش موسیقایی کدام نوع سجع‌ها از همه بیشتر است؟ سجع متوازی	
۱/۵	۱۴. در عبارت‌های زیر سجع را بیابید و نوع آن را مشخص کنید. الف) بزرگان گفته‌اند: دولت، نه به کوشیدن است؛ چاره کم جوشیدن است. متوازی (۵٪ نمره) ب) تنی چند متفق سیاحت بودند و شریک رنج راحت . مطرف (۵٪ نمره) پ) مال از بهر آسایش عمر است، نه عمر از بهر گرد کردن مال . متوازن (۵٪ نمره)	
۵٪	۱۵. عبارت زیر را می‌توان مسجع نامید؟ دلیل خود را بنویسید. بله. زیرا از سجع متوازی استفاده کرده است. «باران رحمت بی حسابش همه را رسیده ، و خوان نعمت بی دریغش، همه جا کشیده »	
	پ موسیقی شعر (۶ نمره)	
۱	۱۶. جاهای خالی را با واژه‌های مناسب پر کنید. الف) اساسی‌ترین عامل پیدایی شعر عاطفه است. ب) تشخیص لحن مناسب هر متن، خواندن را دلنشین‌تر و درک محتوا را آسان‌تر می‌سازد. پ) مقدار آوایی که دهان با یک بار باز و بسته شدن آن را ادا می‌کند هجا نامیده می‌شود. ت) کوچک‌ترین واحد آوایی زبان واج است.	
۱	۱۷. نمونه‌های زیر را از نظر فضای شعری و عاطفی بررسی کنید. الف) بازین چه شورش است که در خلق آدم است بازین چه نوحه و چه عزا و چه ماتم است در بارگاه قدس که جای ملال نیست سرهای قدسیان همه بر زانوی غم است غم و اندوه را به خواننده منتقل می‌کند و بار معنایی واژه‌ها سنگین است. ب) معشوقه به سامان شد، تا باد چنین بادا کفرش همه ایمان شد تا باد چنین بادا ملکی که پریشان شد، از شومی شیطان شد باز آن سلیمان شد، تا باد چنین بادا حالت شور عاشقانه را به خواننده منتقل می‌کند و شادی‌آور است.	

۱۸. وزن و آهنگ شعر زیر را بررسی کنید. حماسی و کوبنده	
خروش آمد و ناله کرتای زمین آمد از سُم اسپان به جوش چو برخاست از دشت گرد سپاه کس آمد بر رستم از دیدگاه	دم نای رویین و هندی درای به ابر اندر آمد فغان و خروش
۱۹. صامت‌ها و مصوت‌های واژه زیر را مشخص کنید.	
آفتاب: آف: صامت + مصوت + صامت (۷۵٪) تاب: صامت + مصوت + صامت (۷۵٪)	
۲۰. بیت زیر را به هجاهای تشکیل دهنده آن تجزیه کنید؛ سپس هر هجا را با علامت خاص آن بنویسید.	
غَمْشِ دَرِ نَ هَانِ خَا نِ یِ دِلِ نِ شِ نَد بِ نَا زِ یِ کِ لِ یِ بِ مَحْ مَلِ نِ شِ نَد (۱ نمره)	غمش در نهان خانه دل نشیند به نازی که لیلی به محمل نشیند
- - U - UU - - U - - U - - U - - U - - U - - U (۱ نمره)	
نقد و تحلیل نظم و نثر (۴ نمره)	ت
۲۱. شعر زیر را بخوانید و سه مورد از ویژگی‌های زبانی آن را بنویسید.	
به دام افتاد روباهی سحرگاه که گر صیّاد بیند هم‌چنینم پس آن‌گه، مُرده کرد او خویشان را چو صیّاد آمد، او را مرده پنداشت	به روبه‌بازی اندیشید در راه دهد حالی به گازر پوستینم ز بیم جان، فروافکند تن را نمی‌یارست روبه را کم انگاشت
کاربرد واژگان کهن (مثل: گازر، نمی‌یارست)، کاربرد جمله‌های کوتاه، تعداد زیاد فعل، سادگی زبان شعر، کمی واژگان غیر فارسی، ترکیب‌سازی (مانند: روبه‌بازی) کاربردهای تاریخی دستور یا ویژگی‌های سبکی (مانند: مُرده کرد، نمی‌یارست، کم انگاشت)، کاربرد واژگانی با ساختمان ساده (۳ مورد، هر مورد ۵٪).	
۲۲. حکایت زیر را بخوانید و آن را از دید قلمرو فکری بررسی کنید.	
«روزی شخصی پیش بهلول، بی‌ادبی نمود. بهلول او را ملامت کرد که چرا شرط ادب به جا نیاوردی؟»	

	او گفت: چه کنم؟ آب و گل مرا چنین سرشته‌اند. گفت: آب و گل تو را نیکو سرشته‌اند، اما لگد کم خورده است» در بیان اهمیت ادب و نکوهش بی‌ادبی (۵٪ نمره) و اینکه سرشت همه انسانها نیکو آفریده شده و تفاوت انسانها در نحوه تربیت آنهاست. (۵٪ نمره)											
۱/۵	۲۳. نمونه‌های زیر را از نظر ویژگی‌های قلمرو ادبی بررسی کنید. (در هر نمونه ۳ مورد از ویژگی‌های ادبی را مشخص کنید) الف) روزی خواجه گفت غلام را: «ای غلام، اگر این بار دیگر سفر دریا برآوری و بازآیی، تو را از مال خویش آزاد کنم و سرمایه وافر دهم که کفاف آن را پیرایه عفاف خود سازی و همه عمر پشت به دیوار فراغت بازدهی.» غلام به روی تقبّل و تکفّل پیش آمد و بر کار اقبال نمود؛ بار در کشتی نهاد و خود در نشست؛ روزی دو سه، بر روی دریا می‌راند. ناگاه بادهای مخالف از هر جانب برآمد؛ سفینه را درگردانید و بار آبگینه املش خرد بشکست» پیرایه عفاف: تشبیه، پشت به دیوار بازدهی: کنایه از تکیه دادن و آسایش، تقبّل و تکفّل: سجع، اقبال نمود: کنایه از توجه کردن، آبگینه امل: تشبیه، کشتی، دریا، باد، سفینه: تناسب یا مراعات نظیر (۳ مورد: هر مورد ۲۵٪) <table><tr><td>ب) هرکه زین گلشن، لبی خندان تر از گل بایدش</td><td>خاطری فارغ ز عالم چون توکل بایدش</td></tr><tr><td>خُرده‌ای از مال دنیا در بساط هرکه هست</td><td>جبهه واکرده‌ای پیوسته چون گل بایدش</td></tr><tr><td>هرکه می‌خواهد که از سنجیده گفتاران شود</td><td>بر زبان، بند گرانی از تأمل بایدش</td></tr><tr><td>صبر بر جور فلک کن تا برآیی روسفید</td><td>دانه چون در آسیا افتد تحمل بایدش</td></tr><tr><td>قطره آبی که دارد در نظر گوهر شدن</td><td>از کنار ابر، تا دریا تنزل بایدش</td></tr></table> مراعات نظیر یا تناسب (گل، گلشن)، تشبیه و تشخیص (لبی خندان تر از گل)، تشبیه، تشخیص و کنایه (جبهه واکرده‌ای پیوسته چون گل بایدش)، کنایه (بند گران)، تشخیص (جور فلک)، کنایه (برآیی رو سفید)، تشخیص و مثل (دانه چون در آسیا افتد تحمل بایدش)، تشخیص (بیت آخر) مراعات (قطره، آب، ابر، دریا) (سه مورد، هر مورد ۲۵٪).	ب) هرکه زین گلشن، لبی خندان تر از گل بایدش	خاطری فارغ ز عالم چون توکل بایدش	خُرده‌ای از مال دنیا در بساط هرکه هست	جبهه واکرده‌ای پیوسته چون گل بایدش	هرکه می‌خواهد که از سنجیده گفتاران شود	بر زبان، بند گرانی از تأمل بایدش	صبر بر جور فلک کن تا برآیی روسفید	دانه چون در آسیا افتد تحمل بایدش	قطره آبی که دارد در نظر گوهر شدن	از کنار ابر، تا دریا تنزل بایدش	
ب) هرکه زین گلشن، لبی خندان تر از گل بایدش	خاطری فارغ ز عالم چون توکل بایدش											
خُرده‌ای از مال دنیا در بساط هرکه هست	جبهه واکرده‌ای پیوسته چون گل بایدش											
هرکه می‌خواهد که از سنجیده گفتاران شود	بر زبان، بند گرانی از تأمل بایدش											
صبر بر جور فلک کن تا برآیی روسفید	دانه چون در آسیا افتد تحمل بایدش											
قطره آبی که دارد در نظر گوهر شدن	از کنار ابر، تا دریا تنزل بایدش											